

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
אישה, גבורה וקורבן באמנות ישראל
21252-01
ד"ר נעם טופלברג | המחלקה לאמנות יהודית
Woman, Heroism and Sacrifice in Israeli Art

הרצאה חצי מתוקשב (א-סינכרוני) + סיורים	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
תשפ"ה	שנת לימודים:
ב'	סמסטר:
חצי מתוקשב (א-סינכרוני) + סיורים (הסיורים יקבעו לפי תערוכות במוזיאונים	יום ושעה:
א' 14:30	שעת קבלה:
Noam.topleberg@biu.ac.il	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס

האמנות הישראלית לדורותיה, מהווה מראה להלכי רוח תרבותיים וחברתיים במדינת ישראל למן ימיה הראשונים. בקורס נבחן רעיונות מרכזיים של גבורה וקורבן בהם התמקדו אמנים ויוצרים ישראלים משתי נקודות מבט שונות: הגברית והנשית. הנושא יבחן באופן תיאורטי באמצעות הרצאות א-סינכרוניות המציגות יוצרים ורעיונות מרכזיים ויילוהו בסיורים במוזיאונים המרכזיים בישראל. בחינה והעמקה בנושא זה יספקו מבט ביקורתי ומעמיק על החברה, מטרותיה, ואופני החשיבה הרווחים בה כפי שהם משתקפים בראי היצירה האמנותית מחד ותהליכי אוצרות מאידך.

מטרות/תוצרי הלמידה
ידע

1. הלומדים יעמיקו בהבנת סוגיות ליבה בזהות הישראלית.
2. הלומדים יכירו את הביטויים האמנותיים של הסוגיות הנלמדות מנקודות מבט שונות
3. הלומדים יבקרו בתערוכות וייפגשו עם אוצרים ויוצרים העוסקים בנושאי הליבה של הקורס

מיומנויות

1. הלומדים ידונו בסוגיות הליבה הנלמדות
2. הלומדים ידונו ויגיבו באופן ביקורתי אודות אופני הביטוי האמנותיים השונים

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

הערכה תהליכית/מעצבת	קריאה/ צפיה נדרשת	למידה פעילה	נושא השיעור	מס' השיעור
	<p>לויטה, ד., & עפרת, ג. (1980). סיפורה של אמנות ישראל. בעריכת ב. תמוז, תל-אביב.</p> <p>עפרת, ג. (2013). אופקים רחבים יותר: 120 שנות אמנות ישראלית. ירושלים.</p> <p>צלמונה, י. (2011). 100 שנות אמנות ישראלית. ירושלים.</p>	א-סינכרוני	אמנות ישראלית: מהי?	1
רפלקציה	<p>באר, ח. (2002). האש והעצים. בתוך א. בן-גוריון (עורך), אל תשלח ידך אל הנער: שירים ודברי הגות על העקדה (עמ' 9-11). ירושלים.</p> <p>גרינוואלד, א. (תשס"ג). השתיקה כקרבן. בתוך י. רוזנסון (עורך), עקדת יצחק לזרעו: מבט בעין ישראלית (עמ' 3-62). תל-אביב.</p> <p>כשר, א. (תשס"ג). שבכל דור ודור שלוש עקדות. בתוך י. רוזנסון וב. לאו (עורכים), עקדת יצחק לזרעו: מבט בעין ישראלית (עמ' 127-134). תל-אביב.</p> <p>רוניגר, ל., & פייגה, מ. (1993). תרבות הפראייר והזהות הישראלית. אלפיים, 7, 116-136.</p>	א-סינכרוני	הקרבן והגבורה בתרבות ישראלית	2
		פעילות קבוצתית	סיום ומפגש עם אוצר	3-5
רפלקציה	<p>עומר, מ. (1996). המילה תסוכך על החושך, מוקדם ומאוחר בעבודתו של מנשה קדישמן. בתוך פ. רסטני (עורך), קדישמן (עמ' 9-18). תל-אביב.</p> <p>עפרת, ג. (2004). עקדת יצחק באמנות הישראלית. בתוך: בהקשר מקומי (עמ' 124-152). תל-אביב.</p> <p>עפרת, ג. (1991). דמות החייל באמנות הישראלית. בתוך: גנים תלויים (עמ' 327-333). תל-אביב.</p> <p>עפרת, ג. (2004). צלוביה של האמנות הישראלית. בתוך: בהקשר מקומי (עמ' 153-162). תל-אביב.</p> <p>פורר, ר. (2002). יצחק דנציגר ויגאל תומרקין: מפגשים.</p> <p>פריי, א. (1987). קדישמן, מיתוס, ומודרניות. בתוך מיתוס וגלגול: ציור</p>	א-סינכרוני	הקרבן והגבורה באמנות ישראל: מבט גברי	6-7
		פעילות קבוצתית	סיום ומפגש עם אמן/אוצר	8-10

	ופיסול מונומנטאלי של מנשה קדישמן (עמ' [מספרי העמודים אם קיימים]). תל-אביב.			
רפלקציה	Breitberg-Semel, S. (1979). Women's Art in Israel. <i>Ariel</i> , 49, 5. גינתון, א. (אוצרת). (1991). הנוכחות הנשית – אמניות ישראליות בשנות השבעים והשמונים . קטלוג תערוכה, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות. גילעת, י. (2011). אמהות ולאומיות: קולן של נשים אמניות בשיח השכול וההנצחה. ישראל , 18-19, 237-267. דקל, ט., ושירלי בכר. (2007). הקפיצה הקוונטית: אמנות פמיניסטית מגל ראשון לגל שלישי. המדרשה , 10, 127-157. טייכר, א. (1998). אמניות באמנות ישראל, 1948-1998 . קטלוג תערוכה, חיפה: אגף תרבות עיריית חיפה, מוזיאון חיפה החדש, המוזיאון לאמנות. מרקוס, ר. (2008). מקומן של נשים בתולדות האמנות הישראלית-1970-1920. בתוך: ר. מרקוס (עורכת), נשים יוצרות בישראל, 1920-1970 (עמ' 11-22). תל אביב: הקיבוץ המאוחד. נוכלין, ל. (1971). למה לא היו אמניות גדולות. מדרשה , 10, (מאי 2007), 51-23. צוקרמן, מ. (2001). אמנות ושאלת הזהות – אמניות באמנות ישראל. חרושת הישראליות (עמ' 235-243). תל-אביב: רסלינג.	א-סינכרוני	שאלת המגדר באמנות ישראל	11
		א-סינכרוני	גבורה וקרבת באמנות ישראל: מבט נשי	12
		פעילות קבוצתית	סיור ומפגש עם אמן/אוצר	12-14

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

מסקל בציון הסופי	תיאור התוצר
30% מהציון הסופי	הערכה מסכמת: מבחן
60% מהציון הסופי	הערכה מעצבת: שלוש רפלקציות אודות הסיורים והרצאות

דרישות הקורס

- נוכחות חובה בסיורים
- הגשת 3 רפלקציות לסיורים
- מבחן מסכם

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה

- באר, ח. (2002). האש והעצים. בתוך א. בן-גוריון (עורך), אל תשלח ידך אל הנער: שירים ודברי הגות על העקדה (עמ' 9-11). ירושלים.
- באומל תיודור, י. (1996). הנצחת נשים באנדרטאות לזכר השואה במדינת ישראל. בשביל הזיכרון, 12, רעא-רפד.
- ברייטברג-סמל, ש. (1986). דלות החומר כאיכות באמנות הישראלית. תל-אביב.
- גינתון, א. (אוצרת). (1991). הנוכחות הנשית – אמניות ישראליות בשנות השבעים והשמונים. קטלוג תערוכה, תל אביב: מוזיאון תל אביב לאמנות.
- גולן, ש. (2007). מטא נוכחות: פמיניזם ומגדר באמנות הישראלית – שני מקרי מבחן אוצרותיים. המדרשה, 10, 175-155.
- גילעת, י. (2007). איפה הייתן ומה עשיתן? השיח המגדרי באמנות בראשית שנות התשעים ומקומו בביקורת האמנות בעיתון הארץ. ישראל, 10, 199-225.
- גילעת, י. (2011). אמהות ולאומיות: קולן של נשים אמניות בשיח השכול וההנצחה. ישראל, 18-19, 267-237.
- גילעת, י. (2010). עיניים יש לחלוצה וגבות למנהיג. פנים, כתב עת לתרבות חברה, 49, 74-66.
- גל-עזר, מ. (2010). פסלות וזיכרון בשדה האמנות בישראל. פנים, כתב עת לתרבות חברה, 49, 18-16.
- גרינוואלד, א. (תשס"ג). השתיקה כקרבת. בתוך י. רוזנסון (עורך), עקדת יצחק לזרעו: מבט בעין ישראלית (עמ' 62-3). תל-אביב.
- דנקנר, א., & טרטקובר, ד. (1996). איפה היינו ומה עשינו: אוצר שנות החמישים והשישים. תל-אביב.
- דקל, ט. (2001). פמיניזם ואמנות פמיניסטית – הקשר הישראלי. בתוך: (מ)מוגדרות – נשים, אמנות והגות פמיניסטית (עמ' 183-210). תל אביב: הקיבוץ המאוחד/קו אדום לאמנות.
- דקל, ט., ושיירלי בכר. (2007). הקפיצה הקוונטית: אמנות פמיניסטית מגל ראשון לגל שלישי. המדרשה, 10, 157-127.
- ויצטום, א., & מלקינסון, ר. (1993). שכול והנצחה: הפנים הכפולות של המיתוס הלאומי. בתוך: אובדן ושכול בחברה הישראלית (עמ' 258-231). ירושלים.
- זורבל, י. (1996). בין "היסטורי" ל"אגדה": גלגולי תל-חי בזיכרון העממי. בתוך: ד. אוחנה & ר. ויסטריך (עורכים), מיתוס וזיכרון, גלגוליה של התודעה הישראלית (עמ' 189-202). תל-אביב.

- טייכר, א. (1998). **אמניות באמנות ישראל, 1948-1998**. קטלוג תערוכה, חיפה: אגף תרבות עיריית חיפה, מוזיאון חיפה החדש, המוזיאון לאמנות.
- טננבאום, א., ועמיר, ע. (אוצרות). (2007). **מירוץ שליחות: ארבעה עשורים של פמיניזם באמנות הישראלית**. קטלוג תערוכה, חיפה: מוזיאון חיפה לאמנות.
- טרכטנברג, ג. (2008). ממוצלות למועלמות – יוצרות בעיני ביקורת האמנות. בתוך: ר. מרקוס (עורכת), **נשים יוצרות בישראל, 1970-1920** (עמ' 23-45). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- כשר, א. (תשס"ג). שבכל דור ודור שלוש עקדות. בתוך: י. רזנסון וב. לאו (עורכים), עקדת יצחק לזרעו: מבט בעין ישראלית (עמ' 127-134). תל-אביב.
- לויטה, ד., & עפרת, ג. (1980). **סיפורה של אמנות ישראל**. בעריכת ב. תמוז, תל-אביב.
- מלמן, י. (1993). **הישראלים החדשים**. תל-אביב.
- מרקוס, ר. (2008). מקומן של נשים בתולדות האמנות הישראלית 1970-1920. בתוך: ר. מרקוס (עורכת), **נשים יוצרות בישראל, 1970-1920** (עמ' 11-22). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- מרקוס, ר. (2008). ציירות ופסלות – בשולי 'הסצנה' האמנותית. בתוך: ר. מרקוס (עורכת), **נשים יוצרות בישראל, 1970-1920** (עמ' 47-98). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- נוכלין, ל. (1971). למה לא היו אמניות גדולות. **מדרשה**, 10, (מאי 2007), 23-51.
- עומר, מ. (2006). **אמנות ישראלית בת-זמננו מקורות וזיקות**. תל-אביב.
- עומר, מ. (1996). המילה תסוכך על החושך, מוקדם ומאוחר בעבודתו של מנשה קדישמן. בתוך: פ. רסטני (עורך), קדישמן (עמ' 9-18). תל-אביב.
- עפרת, ג. (2013). **אופקים רחבים יותר: 120 שנות אמנות ישראלית**. ירושלים.
- עפרת, ג. (1991). דמות החייל באמנות הישראלית. בתוך: **גנים תלויים** (עמ' 327-333). תל-אביב.
- עפרת, ג. (2004). עקדת יצחק באמנות הישראלית. בתוך: **בהקשר מקומי** (עמ' 124-152). תל-אביב.
- עפרת, ג. (2004). צלוביה של האמנות הישראלית. בתוך: **בהקשר מקומי** (עמ' 153-162). תל-אביב.
- פורר, ר. (2002). יצחק דנציגר ויגאל תומרקין: מפגשים, ישראל. פריי, א. (1987). קדישמן, מיתוס, ומודרניות. בתוך מיתוס וגלגול: ציור ופיסול מונומנטאלי של מנשה קדישמן (עמ' [מספרי העמודים אם קיימים]). תל-אביב.
- צוקרמן, מ. (2001). אמנות ושאלת הזהות – אמניות באמנות ישראל. בתוך: **חרושת הישראליות** (עמ' 235-243). תל-אביב: רסלינג.
- צלמונה, י. (2011). **100 שנות אמנות ישראלית**. ירושלים.

רוניגר, ל., & פייגה, מ. (1993). תרבות הפראייר והזהות הישראלית. *אלפיים*, 7, 118–136.

Breitberg-Semel, S. (1979). Women's Art in Israel. *Ariel*, 49, 5.